

# Obsah

I. Úvod	9
II. Teoretická část	15
II.1 Úvod teoretické části	17
II.2 Obecná teoretická východiska	20
II.2.1 Gramatikalizace v pojetí Hoppera a Traugottové (2003)	21
II.2.2 Onomaziologický a sémaziologický pohled na gramatikalizaci	27
II.2.3 Unidirekcionalita a retrakce	31
II.2.4 Kategorizace a pojetí kategorií	35
II.2.5 Průběh aktualizace a pojetí reanalýzy	41
II.2.6 Vztah gramatikalizace a lexikalizace	47
II.2.7 Role kontextu v gramatikalizačním procesu	50
II.2.8 Konstrukční pohled na gramatikalizaci a pojem konstrukcionalizace	53
II.2.9 Dílčí shrnutí	59
II.3 Reflexivní deagentizace v kontextu konstrukcí s reflexivem <i>se</i>	60
II.3.1 Lingvistická zpracování českého reflexiva <i>se</i>	61
II.3.1.1 Taxonomický přístup	61
II.3.1.2 Netaxonomický přístup	68
II.3.1.3 Generativistický přístup	72
II.3.1.4 Konstrukční přístup	77
II.3.1.5 Dílčí shrnutí	82
II.3.2 Reflexivita v pohledu typologickém	82
II.3.2.1 Přístup syntaktizující: Geniušienėová (1987)	83
II.3.2.2 Přístup sémantičtější: Kemmerová (1993)	95
II.3.3 Dílčí shrnutí	104
II.4 Reflexivní deagentizace v kontextu konstrukcí pasivních a deagentních	106
II.4.1 České deagentní konstrukce a jejich vlastnosti	107

II.4.2 Deagentnost/pasivum v pohledu typologickém a obecnělingvistickém	112
II.4.2.1 Formální syntax: promoce, democe a impersonální pasivum	113
II.4.2.2 Pragmatika: defokalizace agentu a prototypické pojetí pasiva	116
II.4.2.3 Diskurz: situační typy a distribuce defokalizačních konstrukcí	119
II.4.3 Slovanský kontext	124
II.4.4 Reflexivní deagentní konstrukce v češtině a její funkce	130
II.4.5 Dílčí shrnutí	137
II.5 Reflexivní deagentizace v pohledu diachronním	138
II.5.1 Původ a vznik reflexivní deagentní konstrukce	139
II.5.1.1 Vznik deagentní konstrukce v pohledu typologickém	139
II.5.1.2 Vznik deagentní konstrukce jako gramatikalizační proces	144
II.5.1.3 Chronologie vzniku české deagentní konstrukce	154
II.5.1.4 Obnovení reflexivního značení: ústup reflexiva <i>se</i> z funkce zájmena	158
II.5.2 Další vývoj reflexivní deagentní konstrukce	165
II.5.2.1 Deagentní konstrukce s podmíněm a bez podmínětu	165
II.5.2.2 Agens a možnost jeho vyjádření	171
II.5.2.3 Funkční vývoj reflexivní deagentní konstrukce	175
II.5.2.4 Zvláštní typy užití reflexivní deagentní konstrukce	180
II.5.3 Dílčí shrnutí	184
II.6 Shrnutí teoretické části	186
<b>III. Analytická část</b>	<b>191</b>
III.1 Úvod analytické části	193
III.2 Materiálová báze a klasifikace reflexiv	197



III.2.1	Databáze dokladů reflexiva <i>se</i>	198
III.2.1.1	Struktura databáze	198
III.2.1.2	Principy výběru zdrojových textů	200
III.2.1.3	Principy excerpce dokladů	203
III.2.1.4	Skladba dokladů	204
III.2.2	Klasifikace funkcí reflexiva	205
III.2.2.1	Přehled funkcí	206
III.2.2.2	K otázce kategoriálních hranic	240
III.3	Analýza užívání reflexivní deagentní konstrukce v 15.–17. století I: celkový pohled	246
III.3.1	Zastoupení deagentní konstrukce	247
III.3.1.1	Chronologická distribuce dokladů	247
III.3.1.2	Distribuce vzhledem ke zdrojovým textům	251
III.3.2	Vlastnosti slovesa	255
III.3.2.1	Lexikální obsazení	256
III.3.2.2	Slovesný vid	272
III.3.2.3	Tranzitivita slovesa a syntaktická přítomnost subjektu	275
III.3.2.4	Sémantika slovesa	281
III.3.2.5	Reflexivita slovesa	285
III.3.3	Vlastnosti slovesného tvaru	289
III.3.3.1	Morfologické významy	290
III.3.3.2	Přítomnost syntaktického auxiliáru	297
III.3.3.3	Přítomnost negace	301
III.3.4	Vlastnosti subjektu/patientu	303
III.3.4.1	Kontextová zapojenost subjektu/patientu	304
III.3.4.2	Pozice vůči slovesu	308
III.3.4.3	Sémantika subjektu	312
III.3.5	Vlastnosti agentu	315
III.3.5.1	Vyjádřenost a forma agentu	316
III.3.5.2	Sémantika agentu	319
III.3.5.3	Reference agentu	320
III.3.6	Další rysy užívání reflexivní deagentní konstrukce	325
III.3.6.1	Generalizovanost děje	326
III.3.6.2	Kontexty s paralelně užitým opisným pasivem	331

III.3.7 Shrnutí výsledků analýzy	333
III.4 Analýza užívání reflexivní deagentní konstrukce	
v 15.–17. století II: situační typy	340
III.4.1 Situační typ habituální	342
III.4.2 Situační typ zákonitostní	347
III.4.3 Situační typ možnostní	352
III.4.4 Situační typ instruktážní	360
III.4.5 Situační typ nutnostní	364
III.4.6 Situační typ okolnostní	370
III.4.7 Situační typ metatextový	375
III.4.8 Situační typ pragmaticky nepřímý	382
III.4.9 Situační typ performativní	388
III.4.10 Ostatní případy	393
III.4.11 Shrnutí situačních typů	398
III.4.11.1 Vlastnosti deagentních užití	399
III.4.11.2 Motivace užití deagentní konstrukce	402
III.4.11.3 Zastoupení situačních typů	403
III.5 Víceznačné doklady	405
III.5.1 Kontextové vlivy	408
III.5.2 Vlastnosti víceznačných dokladů	412
III.5.2.1 Zastoupení víceznačných dokladů	413
III.5.2.2 Vlastnosti sloves	414
III.5.2.3 Vlastnosti slovesných tvarů	416
III.5.2.4 Vlastnosti subjektu	417
III.5.2.5 Vlastnosti agentu	417
III.5.2.6 Shrnutí	419
III.5.3 Situační typy víceznačných dokladů	419
III.6 Shrnutí analytické části	427
Závěr	432
Seznam zkratk a pramenů	439
Seznam citované literatury	446
Věcný rejstřík	455
Resumé/Summary	459